

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΟΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.
ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ»**

**ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**

Εισήγησις ενώπιον τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 2004.

ΧΑΛΚΙΔΑ 2004

Γ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΒΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ.

3. Κανονικός χαρακτήρ καὶ κανονικαὶ συνέπειαι τῆς χειροτονίας τῶν Διακονισσῶν

Ἐνῶ ὁμιλοῦμε περὶ χειροτονίας τῶν διακονισσῶν πρέπει ὁπωσδήποτε καὶ ἐξ' ἀρχῆς νά τονισθῇ τό γνωστόν εἰς ἡμᾶς, ὅτι οὐδέποτε εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπεκράτησεν ἡ ἀντίληψις διαφόρων κύκλων αἰρετικῶν (Γνωστικῶν, Μοντανιστῶν, Μαρκιωνιτῶν κ.λ.π.) κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ γυναῖκες εἶναι δυνατόν νά ἀποκτήσουν ἱερουργικά, ἱερατικά καθήκοντα, ἀνάλογα μέ ἐκεῖνα τοῦ Πρεσβυτέρου ἢ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνιμος καὶ σταθερὰ Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς ἕως τῆς σήμερον.

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος τονίζει, «ὅτι μὲν διακονισσῶν τάγμα ἐστὶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' οὐχί εἰς τό ἱερατεύειν».
[\[82\]](#) Ἐνῶ ὑπὸ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων «κατεστάθησαν διαδοχαὶ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ἐν οἴκῳ Θεοῦ, οὐδαμοῦ γυνὴ ἐν τούτοις κατεστάθη».[\[83\]](#) «Εἰ ἱερατεύειν γυναῖκες Θεῷ προσετάσσοντο..., ἔδει μᾶλλον αὐτὴν τὴν Μαριάμ ἱερατείαν ἐκτελέσαι ἐν Καινῇ Διαθήκῃ, τὴν καταξιωθεῖσαν ἐν κόλποις ἰδίῳις ὑποδέξασθαι τὸν παμβασιλέα Θεὸν ἐπουράνιον, Υἱὸν τοῦ Θεοῦ... Ἀλλ' οὐκ ἠδύοκησεν».[\[84\]](#)

Εἰς τὰς Ἀποστολικὰς διαταγὰς, μεταξὺ ἄλλων, τονίζεται: «...Εἰ δὲ διδάσκειν αὐταῖς οὐκ ἐπετρέψαμεν, πῶς ἱερατεύσαι ταύταις παρὰ φύσιν τις συγχωρήσει; Τοῦτο γάρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος τό ἀγνόημα... ἱερείας χειροτονεῖν, ἀλλ' οὐ τῆς τοῦ Χριστοῦ διατάξεως».[\[85\]](#)

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ὅμως, καθὼς ἰσχυρίζεται ὁ κ. Θεοδώρου, οὐδόλως πρέπει νά ὀδηγήσουν τινα, εἰς τό ἄλλον ἄκρον, τῆς ἐξαγωγῆς δηλαδὴ τοῦ συμπεράσματος ὅτι αἱ διακόνισσαι δέν ἀνήκον εἰς τὸν Κλῆρον καὶ ὅτι ἡ χειροτονία τῶν δέν εἶχε μυστηριακὸν χαρακτήρα ὅμοιον πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς χειροτονίας τοῦ διακόνου.

Ἄλλωστε καὶ αὐτοὶ οἱ διάκονοι, ἂν καὶ ἀναμφισβητητῶς κατὰ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν ἀνήκον εἰς τὸν ἀνώτερον Κλῆρον, δέν ἔχουν ἱερωσύνην πρὸς τέλεσιν μυστηρίων,[\[86\]](#) ἀλλ' ἔχουν μυστηριακὴν διακονικὴν ἱερωσύνην. «Διάκονος οὐκ εὐλογεῖ, οὐ δίδωσιν εὐλογίαν, λαμβάνει δὲ παρὰ ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρου· οὐ βαπτίζει, οὐ προσφέρει, τοῦ δε ἐπισκόπου προσενεγκόντος ἢ τοῦ πρεσβυτέρου, αὐτὸς ἐπιδίδωσι τῷ λαῷ, οὐχ ὡς ἱερεὺς, ἀλλ' ὡς διακονούμενος (διακονῶν) ἱερεῦσιν».[\[87\]](#)

Εἰς τὰς Ἀποστολικὰς μάλιστα Διαταγὰς, ὅπου ἡ τάξις τῆς χειροτονίας τῶν διακονισσῶν τάσσεται μετὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας τῶν διακόνων καὶ πρὸ τῆς τάξεως τῆς καθιερώσεως τοῦ ὑποδιακόνου, ὅπερ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ Βυζαντινὰ εὐχολόγια, ἐξετάζεται «εἰς τίνος τύπον καὶ ἀξίαν ἕκαστος τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τέτακται παρὰ Θεοῦ»[\[88\]](#), ἐπαναλαμβάνονται δὲ ὑπὸ τῆς «Διδασκαλίας» λεγόμενα: «Οὗτος ὁ (ἐπίσκοπος) ὑμῶν ἐπίγειος Θεὸς μετὰ Θεόν, ὃς ὀφείλει τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς ἀπολαύειν... Ὁ γὰρ ἐπίσκοπος προκαθεζέσθω ὑμῶν... Ὁ δὲ διάκονος τούτῳ παρίστασθω ὡς ὁ Χριστὸς τῷ Πατρὶ καὶ λειτουργεῖτω αὐτῷ ἐν πᾶσιν ἀμέμπτως, ὡς ὁ Χριστὸς, ἀφ' ἑαυτοῦ ποιῶν οὐδέν, τὰ ἀρεστὰ ποιεῖ τῷ Πατρὶ πάντοτε. Ἡ δὲ διάκονος εἰς τύπον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τετιμήσθω ὑμῖν, μηδὲν ἄνευ τοῦ διακόνου πράττουσα ἢ φθεγγομένη, ὡς οὐδέ ὁ Παράκλητος ἀφ' ἑαυτοῦ τι λαλεῖ ἢ ποιεῖ, ἀλλὰ δοξάζων τὸν Χριστόν, περιμένει τό Ἐκείνου θέλημα• καὶ ὡς οὐκ ἔστιν εἰς τὸν Χριστόν πιστεῦσαι ἄνευ τῆς τοῦ Πνεύματος διδασκαλίας, οὕτως ἄνευ τῆς διακόνου μηδεμίᾳ προσίτῳ γυνὴ τῷ διακόνῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ. Οἱ τε πρεσβύτεροι εἰς τύπον τῶν ἀποστόλων ὑμῖν νενομίσθωσαν, διδάσκαλοι ἔστωσαν θεογνωσίας».[\[89\]](#)

Κατὰ τὴν «Διαθήκην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», αἱ χῆραι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν διακονικὸν λειτούργημα,

ἀνήκουν εἰς τόν Κλήρον καί τάσσονται πάντοτε μετά τόν Ἐπίσκοπον, Πρεσβύτερον καί διάκονον καί πρό τοῦ ὑποδιακόνου καί τοῦ ἀναγνώστου, κατά τήν ὥραν τῆς προσφορᾶς ἔχουν θέσιν ἐντός τοῦ θυσιαστηρίου, ἰστάμενοι μετά τούς Πρεσβυτέρους πρὸς τὰ ἀριστερά καί ἔχουσαι θέσιν ἀνάλογον πρὸς τήν τῶν διακόνων, οἱ ὅποιοι ἴστανται πρὸς τὰ δεξιά, κοινωνοῦν μετά τούς διακόνους καί πρό τῶν ὑποδιακόνων καί Ἀναγνώστων...

Αἱ χειροτονημέναι διακόνισσαι ἀνήκουν συνεπῶς, εἰς τόν Κλήρον καί τοῦτο μαρτυρεῖται καί ὑπό τῆς αὐτοκρατορικῆς νομοθεσίας τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.^[90]

Κάθε διακόνισσα ὑπήγετο ἀμέσως εἰς τόν Ἐπίσκοπον καί ἐθεωρεῖτο ὡς ἐντεταλμένη αὐτοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ζωή των ἦτο ἀνάλογος πρὸς τήν τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, ὠνομάζοντο «κανονικάι» καί συμφώνως πρὸς τήν 6ην Ἰουστινιάνειον Νεαράν ἔπρεπε νά τηρῆ «τό ὀφειλόμενον τῇ Ἱερωσύνῃ» καί νά μένη ἀπολύτως ἀγνή.

Εἰς περιπτώσεις παρεκτροπῶν, ἐπεβάλλοντο ποιναί αὐστηρόταται.^[91]

Ἀπέλαυον ὅμως καί μεγάλης τιμῆς αἱ διακόνισσαι καί προσεφωνοῦντο ὡς «δέσποιναι», «αἰδεσιμώταται», «Θεοφιλέσταται», «τιμιώταται», «εὐλαβέσταται».

Ἡ ἱστορία δέ, διέσωσε πολλά ὀνόματα διακονισσῶν.^[92]

Ἡ Ἁγία Ὀλυμπιάς, ἀλλά καί ἄλλαι διακόνισσαι ἀναφέρονται ὅπως· Σιλβίνα, Πενταδιά, Πρόκλα, Ἀμπρούκλη, Σαβινιανή, Ἐλισσανθία, Μαρτυρία καί Παλλαδία. Αἱ τρεῖς τελευταῖαι ἦσαν χειροτονίαι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, συγγενεῖς καί συνασκήτριαι τῆς Ἁγίας Ὀλυμπιάδος.

Εἰς τήν τάξιν τῶν διακονισσῶν ἀνήκουν καί ἡ Μακρίνα (ἀδελφή Μεγάλου Βασιλείου καί Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης), ἡ Λαμπαδία, ἡ σύζυγος τοῦ Γρηγορίου Νύσσης Θεοφοβία καί ἄλλαι ὅπως Ἀγαλλίασις, Εὐτυχία, Κλαυδιανή, Σοφία-ἡ ἐπωνομασθεῖσα δευτέρα Φοίβη κλπ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

^{82.} - Ἐπιφανείου, «Κατά αἰρέσεων» 79, 3 ἐν Migne Ἐ.Π. 42, σσ. 744-745

^{83.} - Αὐτόθι

^{84.} - Ἐνθ' ἄνωτ.

^{85.} - Ἀποστολικαί Διαταγαί, βιβλ. III, κεφ. Στ' , ἐν Migne Ἐ.Π. 1, σ.776.

^{86.} - «Καί γάρ οὔτε διάκονοι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἐπιστεύθησάν τι μυστήριον ἐπιτελεῖν, ἀλλά μόνον διακονεῖν τὰ ἐπιτελούμενα». Ἐπιφανείου, ἐνθ. ἄνωτ., σσ. 744-745

^{87.} - Ἀποστολικαί Διαταγαί, βιβλ. Η', κεφ. Κη' , ἐν Migne Ἐ.Π. 1, σ. 1124.

^{88.} - ἐνθ. ἄνωτ. Βιβλ. Β', κεφ. κστ' , ἐν Migne Ἐ.Π. 1, σσ. 665-669.

^{89.} - ἐνθ. ἄνωτ. , 668.

^{90.} - Α) Ὁ Codex Justinianus, κάμει λόγον περὶ διακονισσῶν εἰς νομοθετικὰς διατάξεις, ὑπό τόν τίτλον «Περὶ Ἐπισκόπων καί Κληρικῶν».

Β) Ἡ 6η Ἰουστινιάνειος Νεαρά ἔχει τόν χαρακτηριστικόν καί ἀποκαλυπτικόν τίτλον: «Περὶ τοῦ πῶς δεῖ χειροτονεῖσθαι τούς Ἐπισκόπους καί Πρεσβυτέρους καί διακόνους ἄρρενας καί θηλείας»

Γ) Ἡ 3ῃ Ἰουστινιάνειος Νεαρά, ἀναφερομένη εἰς τόν ἀριθμόν τῶν Κληρικῶν, οἱ ὅποιοι πρέπει νά ὑπηρετοῦν εἰς τόν Ναόν τῆς Ἁγίας Σοφίας ὁμιλεῖ περὶ 425, περιλαμβάνει μεταξύ τούτων «διακόνους δέ ἄρρενας ἑκατόν καί τεσσαράκοντα θηλείας».

Δ) Εἰς Ἱεροσολυμιτικά δίπτυχα τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, (ιβ' αἰών) μνημονεύονται: «ἔτι ὑπέρ πρεσβυτέρων, διακόνων, διακονισσῶν, ὑποδιακόνων, ἀναγνωστῶν, ἐρμηνευτῶν, ἐπορκιστῶν, ψαλτῶν, μοναζόντων». F.E. Brightman, «Liturgies Eastern and Western», τομ. 1: Eastern liturgies, Oxford 1896, σσ. 501-502 καί Θεοδώρου Ε, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 344.

91. - Κατά τόν ιε' Κανόνα τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ διακόνισσα «εἰ δεξαμένη τήν χειροθεσίαν καί χρόνον τινά παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ ἑαυτήν ἐπιδῶ γάμῳ, ὑβρίσασα τήν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἢ τοιαύτη ἀναθεματιζέσθω μετά τοῦ αὐτῆ συναφθέντος». Αμ. Αλιβιζάτου, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 54. Ὁ 44ος κανὼν τοῦ Μ. Βασιλείου τονίζει, ἐκτός τῶν ἄλλων, τά ἑξῆς: «Ἡμεῖς οὖν τῆς διακόνου τό σῶμα, ὡς καθιερωμένον, οὐκ ἔτι ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἶναι σαρκικῇ». Μ. Βασιλείου, Ἐπ. 199η «Ἀμφιλοχίῳ περὶ Κανόνων», καν. μδ' Migne Ἑ.Π. 32, σ. 729. Α. Αλιβιζάτου, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 373.

92. - Θεοδώρου Ε. «Ἡρωΐδες τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης» Ἀθῆναι 1949, σελ. 62-79.